

Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen kirkolliskokouksessa 7.11.2017
Valtioneuvoston tervehdyspuheenvuoro

Arvoisa arkkipiispa, hyvät kirkolliskokouksen jäsenet,
ärade ärkebiskop, bästa kyrkomötesombud!

Reformaation merkkivuoden juhlinta on tulossa päätökseensä. Luterilaisuus on vaikuttanut hyvin syvällisesti siihen, millaisessa maailmassa ja yhteiskunnassa tänään elämme. Luther ei varmaankaan osannut arvata, millaisen kehityskulun hänen teesinsä sysäisivät liikkeelle.

Reformaatiolla on ollut aivan erityinen merkitys suomalaisen sivistyksen ja suomalaisten lukutaidon kehittymiselle.

Lutherin ajatukseen Jumalan sanan tuntemisen välttämättömyydestä sisältyi myös ajatus lukutaidon välttämättömyydestä. Luterilaisuuteen liittyi näin alusta lähtien vahva pedagoginen ulottuvuus: kansa piti opettaa lukemaan ja Jumalan Sana oli tarjottava kansan omalla kielellä.

Kun Turun piispa Mikael Agricola ryhtyi kääntämään ja kirjoittamaan ensimmäisiä suomenkielisiä kirjoja, hän joutui samalla luomaan puhuttujen murteiden pohjalta uuden kirjakielen. Suomen kirkko oli suomen kirjakielen synnyinpaikka.

Vielä pitkään reformaation jälkeen suomen kirjakieltä käytettiin suurimmaksi osaksi uskonnollisissa teksteissä. Tämä loi kuitenkin pohjan suomen kirjakielen kehittymiselle niin, että sitä voitiin myöhemmin alkaa käyttää myös uusissa yhteyksissä: opetuskielenä, hallinnon kielenä, kirjallisuuden kielenä, tieteen kielenä ja niin edelleen. Reformaatio oli alkusysäys kehitykselle, jossa suomen kielestä tuli sivistyskieli.

I Finland kom läsning, läskunnighet och det egna modersmålet att förenas med varandra redan på ett tidigt stadium i vår historia. I dag ingår rätten till det egna språket och den egna kulturen i vår grundlag.

Uskonpuhdistuksen ja kirjoitetun kielen myötä alkoi pikkuhiljaa kehittyä myös koko suomalainen koululaitos ja sen arvopohja sellaisena kuin sen nykyään tunnemme. Luterilaisen ajattelun mukaan valtio ja kirkko hoitivat kumpikin omia tehtäviään; molemmat arvokkaita ja tärkeitä. Ensin kirkko hoiti myös kansan sivistystehtävää. Lukutaito vaatimuksena avioliittoon astumiselle oli erittäin tehokas konsti.

Koulutuksesta tuli lopulta valtion tehtävä. Tässä tuo hyvin luterilainen ajatus on, että julkisen vallan tehtävänä on sekä huolen pitäminen heikommista että yhtäläisten mahdollisuuksien turvaaminen kaikille.

Idag är utgångspunkterna för den grundläggande utbildningen att alla elever är unika och har rätt till god undervisning, humanitet, bildning, jämlikhet och demokrati. Därtill är kulturell mångfald en rikedom och ett hållbart levnadssätt en nödvändighet. Varje elev har rätt att växa till sin fulla potential som människa och samhällsmedlem.

Tänä päivänä perusopetuksen lähtökohtia ovat oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen, ihmisyyden, sivistyksen, tasa-arvo ja demokratia, kulttuurinen moninaisuus rikkautena sekä kestävä elämäntavan välttämättömyys. Jokaisella oppilaalla on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä.

Kristillisellä kielellä tämän voisi sanoa vaikka näin: jokainen ihminen on Jumalan kuva.

Luther oli aikansa uuden teknologian edelläkävijä. Reformaation ajatukset levisivät hyvin tehokkaasti, kun uskonpuhdistuksen sanomaa vietiin eteenpäin uudenaikaisen keksinnön, kirjapainotekniikan, avulla.

Elämme vähän samanlaista murrosta nyt. Globaalissa ja digitaalisessa maailmassamme ajatukset leviävät entistä nopeammin. Joukossa on myös valeutisia ja tarkoituksella vihaa lietsovia sanomia, jotka pitäisi pystyä erottamaan.

Siksi myös lukutaidolle asetetaan jatkuvasti uusia vaatimuksia: kyetäksemme ymmärtämään ja selvittääksemme arkielämästä meidän on pystyttävä vastaanottamaan, tulkitsemaan ja myös itse tuottamaan yhä monimuotoisempia tekstejä. Lukutaito on laajentunut monilukutaidoksi, monipuoliseksi tekstien tuottamisen ja vastaanottamisen taidoksi.

500 år efter reformationen är multilitteracitet - dvs. färdigheter att tolka, producera och värdera olika slags texter - en rättighet som tillkommer var och en i vårt land. Det ingår också grunden för vår mänskliga tillvaro, och är i allt högre grad en hörnsten för demokrati och delaktighet. Multilitteracitet handlar om beredskap att utvecklas och växa som människa, och beredskap att aktivt vara med om att utveckla sin närmaste omgivning och samhället i stort.

Monipuolinen lukutaito on tutkimuksissa yhdistetty yleiseen elämässä menestymiseen. Laajasti tunnustettuja tulevaisuuden taitoja ovat analyttinen päättelykyky, tiedon hankinta- ja hallintataidot, kriittinen ajattelu, luova ongelmanratkaisu, yrittäjäystaidot sekä tunne-, yhteistyö- ja kommunikaatiotaidot.

Nämä kaikki edellyttävät monipuolista lukutaitoa. Lukutaito luo yhteisöllisyyttä sekä vahvistaa yhteenkuulumisen ja osallisuuden tunnetta. Se on myös avain itsetuntemukseen, oman vahvuuksien löytämiseen sekä luovuuden ja kekseliäisyyden kehittymiseen. Lukutaito on kaiken oppimisen perusta.

On ollut hätkähdyttävää kuulla, että tutkimusten mukaan enää vain neljännes suomalaisvanhemmista lukee usein lapsilleen. Sadut, lorut ja tarinat olisivat kuitenkin suunnattoman arvokkaita lapsen kehitykselle. Lukeminen avaa ovia itsetuntemukseen, omien vahvuuksien löytämiseen sekä luovuuden kehittymiseen.

Olen viime viikolla perustanut uuden kansallisen lukutaitofoorumin, jonka tehtävänä on laatia suuntaviivat lasten ja nuorten lukutaidon ja lukemisharrastuksen kehittämiseksi. On välttämätöntä selvittää, miten lukemisharrastuksessa ja lukutaidossa havaitut huonot kehityspiirteet korjataan. Näin varmistetaan, että kaikilla lapsilla ja nuorilla on jatkuvan oppimisen ja aktiivisen elämän kannalta riittävä lukutaito.

Lukemisen arvostus, tutkimukseen pohjautuva koulutuksen jatkuva kehittäminen sekä peruskoulun ja maailman parhaan kirjastolaitoksen kaltaiset sosiaaliset innovaatiot ovat nostaneet Suomen lukutaidon kärkeksi.

Evangelisluterilainen kirkko on myös aina edustanut Suomessa sivistystä. Papit ovat usein olleet paikkakuntansa ainoat korkeakoulutetut, jotka toivat seurakuntalaisille paitsi Sanan hedelmiä, myös levittivät uusia ideoita ja innovaatioita esimerkiksi maataloustekniikassa.

Ja kirjojen arvostuksesta tuskin tarvitsee erikseen puhua. Jos mietitään uskonnollista kuvastoa, kirjat ovat meillä aivan keskeisessä asemassa. Virsikirja ja perheraamattu olivat useimpien suomalaisperheiden ensimmäiset kirjat. Ne kertoivat painetun sanan voimasta, arvovalasta, jopa pyhydestä.

Evangelisluterilainen kirkko on ollut voima sivistyksen puolesta. Tuo sama sivistystahto ja sivistysusko takaavat Suomen menestyksen myös tulevaisuudessa.

Ärade kyrkomötesdelegater!

Jag har glädjen att på hela statsrådets vägnar framföra vår hälsning till kyrkomötet. Jag önskar Er framgång i Er utmanande uppgift!

Arvoisat kirkolliskokousedustajat!

Minulla on ilo tuoda kirkolliskokoukselle valtioneuvoston tervehdys. Toivotan teille menestystä vaativaan tehtäväänne!